

статня обізнаність споживачів, обмеженість товарного асортименту, не налагоджена співпраця із традиційними каналами збуту продовольства й іншими суб'єктами ринкової діяльності.

Зважаючи на значний потенціал з виробництва аграрної продукції та позитивні передумови, які існують в Україні, наша держава здатна увійти в десятку країн-лідерів із виробництва органічної продукції. Для цього слід сприяти популяризації органічного способу життя, що дасть змогу поліпшити здоров'я нації та забезпечити продовольчу безпеку держави. Крім того, виробництво органічної продукції – чудова можливість для вітчизняних аграріїв зайняти нішу на швидкозростаючим і більш прибутковому ринку.

Література:

1. Артиш, В. І. Розвиток світового ринку органічної продукції / В. І. Артиш // Економіка АПК. – 2010. – № 3. – С. 113-116.
2. Артиш В.І. Організаційно-економічні передумови формування ринку екологічно чистої продукції в Україні / В.І. Артиш // Економіка АПК. – 2009. – № 2. – С. 117-120.
3. Зайчук Т.О. Вітчизняний ринок екологічно чистих продуктів харчування та шляхи його розвитку / Т.О. Зайчук // Економіка і прогнозування. – 2009. – № 4. – С. 114-125.
4. Піндус В.В. Шляхи та особливості розвитку внутрішнього органічного ринку в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.organicstandard.com.ua/files/HealthyNation.../100303_Василь_Піндус.pdf.
5. В Європе сектор органічного земледілля снова на подъеме. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.lol.org.ua/rus/showart.php?id=95578>.
6. Дудар В. Організаційно-економічні засади формування аграрного ринку конкурентоспроможної продукції [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.library.tane.edu.ua/images/nauk_vydannya/2MEd7T.pdf.
7. Основные рынки сбыта продукции органического сельского хозяйства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.moloko.cc/view_news.php?id=06-03-2007.

УДК 664.(477.53)

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЗЕРНОПЕРЕРОБНОГО ПІДКОМПЛЕКСУ В УКРАЇНІ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА АГРАРНУ ЕКОНОМІКУ

Черненко К. В. аспірант

Полтавська державна аграрна академія

Висвітлено економічну сутність зернопродуктового підкомплексу та його структуру. Обґрунтовано проблеми розвитку й ефективного функціонування зернопродуктового підкомплексу АПК в умовах ринкових трансформацій. Розроблено пропозиції щодо ефективного розвитку всіх складових ланок зернопродуктового підкомплексу на регіональному рівні.

Economic essence of the grain production subcomplex and his structure is reflected. Grounded problems of development and effective functioning of the grain production subcomplex in the conditions of market transformations. Suggestions are developed in relation to effective development of all component elements of the grain production subcomplex at regional level.

Постановка проблеми. Найважливішою проблемою сучасної економіки є зупинення спаду агропромислового виробництва, гарантування продовольчої безпеки держави та досягнення раціональних норм споживання продуктів харчування на душу населення. Для цього необхідно створити економічні та правові відносини в усіх галузях продовольчого комплексу. Зниження темпів виробництва у продовольчій сфері спричинилося не лише технічною відсталістю виробництва, а й недосконалістю виробничих відносин, засиллям адміністративно-командних методів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми розвитку зернопереробного підкомплексу розглядаються у працях В.І. Бойка, О.Ю. Єрмакова, О.В. Захарчука, І.В. Кобути, М.Г. Лобаса, П.М. Макаренка, Л.О. Мармуль, В.Я. Месель-Веселяка, П.Т. Саблука, В.П. Ситника, Л.М. Худолій, І.І. Червена, та інших. Але, незважаючи на вагомий розробки в даній сфері, питання ефективного функціонування зернопереробного підкомплексу має базуватись на новітніх дослідженнях, враховувати значення зернопродукції й сучасні зміни у функціонуванні агропромислового комплексу.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження особливостей функціонування зернопереробного підкомплексу в умовах аграрних трансформацій.

Виклад основного матеріалу досліджень. Перехід до ринкової економіки пов'язаний із структурною перебудовою агропромислового комплексу, удосконалення його функціонально – компонентної і територіальної структур, розвитком агропромислової інтеграції, вертикальної і горизонтальної кооперації, комплексування і комбінування виробництва, формування зон і районів товарного виробництва різних видів сільськогосподарської продукції, переспеціалізацією і деспеціалізацією господарств, реформацією всього агропромислового комплексу, зональних, внутрішньо-зональних, міжгалузевих і внутрішньогалузевих підкомплексів.

Розвиваються нові економічні, торговельні, технологічні та організаційні зв'язки між ними. На зміну жорсткому державному управлінню і плануванню приходять ринкові регулятори, які вносять дуже великі корективи у взаємовідносини між окремими галузями агропромислового комплексу, його підприємствами і господарствами. Все більше вступають в силу товарно - грошові відносини між ними. Однак трансформації в агропромисловому комплексі повинні мати регульований і планомірний характер. Тому завдання економічної науки полягає в тому, щоб структурна перебудова в агропромисловому комплексі відбувалася на основі конструювання таких моделей агропромислових структур, які б забезпечували найбільш раціональне і високо-ефективне використання аграрно-ресурсного потенціалу, стабільне нарощування виробництва агропромислової продукції, максимальне насичення ринку продовольчими товарами і повну забезпеченість ними населення України.

Досягнення конструктивної економіки, економічної і соціальної географії, економічної математики і кібернетики дозволяють проектувати моделі різних агропромислових формувань, які в сучасних умовах розвитку продуктивних сил і науково-технічного прогресу здатні забезпечити високу ефективність агропромислового виробництва.

Розвиток агропромислового комплексу відбувається на основі агропромислової інтеграції, комплексування, комбінування і кооперування. Всі ці процеси відбуваються шляхом взаємозв'язку і взаємообумовленості, які зумовлюють формування і розвиток агропромислового комплексу. Дослідження проблем комплексоутворення і закономірностей формування і розвитку агропромислового аграрно територіальних комплексів постійно перебувають в центрі уваги науки і практики. Пізнання законів і особливостей територіальної організації агропромислового виробництва, агропромислової інтеграції, вертикальної і горизонтальної інтеграції, комбінування і комплексування виробництва дозволяє створювати такі організаційно-господарські структури, які забезпечують високу ефективність агропромислового виробництва. Їх розвиток дозволяє розкрити нові додаткові джерела збільшення виробництва продукції, підвищення економічної ефективності виробництва і збільшення надходжень в державний бюджет.

У процесі створення комплексів і їх розвитку, завдяки взаємозв'язаному, скомплектованому, заінтегрованому, скооперовану і збалансованому розвитку промислових і сільськогосподарських підприємств, створюються найкращі умови для високоефективного використання природних, виробничих, фінансових та економічних ресурсів. При комплексному розміщенні промислових комплексів і розвитку інтеграції досягається значна економія капітальних вкладень. зменшується протяжність інженерних комунікацій, доріг, зменшується площа землі для забудови, створюються сприятливі умови для соціально-економічного розвитку територій. Отже, агропромислові комплекси -це найбільш оптимальна форма територіальної організації агропромислового виробництва, що розглядаються наукою і практикою як найбільш прогресивні високоефективні форми організації агропромислового виробництва. Саме тому, коли в Україні здійснюється структурна перебудова і реформування агропромислового комплексу, необхідне подальше вдосконалення комплексного розвитку галузей сільського господарства, харчової і переробної промисловості, раціоналізації технологічних, виробничих та економічних зв'язків.

Дослідженням теоретичних, методологічних та інших проблем комплексоутворення займаються економісти-аграрники, географи і соціологи. Адже об'єктивні процеси комплексоутворення відбуваються на суцільній території і у відповідних соціально-економічних умовах. Процеси комплексоутворення відбуваються в результаті взаємодії економічного та суспільного розвитку. Вони можуть бути пізнані і використані в практиці господарської діяльності за умови залучення до арсеналу досліджень багатьох галузей науки і насамперед економіки, математики, кібернетики, статистики та інших галузей науки. При дослідженні комплексів сформувалися такі основні напрямки їх досліджень: теоретичний, методологічний і прикладний.

Теоретичні дослідження спрямовані на узагальнення об'єктивних законів, закономірностей і особливостей матеріального виробництва і їх прояв в агропромисловому комплексі, розкриття специфічних особливостей економіки і організації агропромислового виробництва і його оптимального поєд-

нання з промисловим. У процесах методичного характеру розкриваються методи і прийоми досліджень особливостей розвитку і територіальної організації агропромислового виробництва, структурно-динамічного аналізу його структурних перетворень. Прикладні дослідження присвячені в основному аналізу і оцінці різних форм агроформування та економічної ефективності функціонування.

Агропромисловий комплекс – складова структурна частина господарського комплексу України. Він повинен являти собою структурно завершену, збалансовану, зінтегровану, взаємозв'язану, високоефективну систему, здатну повністю забезпечити населення продуктами харчування, а зовнішню торгівлю – експортними товарами.

Основною складовою агропромислового комплексу є сільське господарство, важлива складова частина, одна з основних, життєво важливих галузей господарства України і сфер матеріального виробництва, яка спеціалізується на виробництві продуктів харчування для населення, сировини для промисловості і експортних товарів для зовнішньої торгівлі. В цій галузі виробляється більш як 50% продукції АПК. Другою його важливою галуззю є харчова і переробна промисловість. До неї належать галузі і підгалузі харчової промисловості (мукомельно-круп'яної, хлібопекарської, плодоовочево-консервної, цукрової, олійно-жирової, виноградарсько-виноробної, м'ясо-молочної, рибної та інших галузей).

Третьою складовою частиною агропромислового комплексу є галузі промисловості, що виробляють для сільського господарства і харчової промисловості основні засоби виробництва (сільськогосподарські машини і технологічне обладнання) та предмети праці (мінеральні добрива, хімічні меліоранти, пестициди, гербіциди, пально-мастильні та інші матеріали).

Гармонійний і збалансований розвиток складових агропромислового комплексу базується на тісних технологічних, економічних і організаційних зв'язках між ними. В минулому вони розвивалися на плановій основі. Планування виробництва і поставок сільськогосподарським підприємствам промислових засобів виробництва і предметів праці, забезпечувало поступове нарощування продукції землеробства і тваринництва в державні ресурси і промисловим підприємствам для переробки, забезпечувало ефективне функціонування всіх складових частин агропромислового комплексу. Однак в умовах його структурної перебудови і реформування порушилися економічні зв'язки між промисловими і сільськогосподарськими підприємствами. Великий диспаритет цін на промислову і сільськогосподарську продукцію призвів до погіршення економічних взаємовідносин між промисловими і сільськогосподарськими підприємствами.

Дезінтеграція призвела до порушення цілісності, структурної завершеності і збалансованості всіх складових агропромислового комплексу. Тому основне завдання полягає в тому, щоб, використовуючи ринкові регулятори, з допомогою паритету цін, налагодити нормальні економічні взаємовідносини між всіма складовими агропромислового комплексу.

Вирішальне значення у формуванні нового структурно завершеного агропромислового комплексу має агропромислова інтеграція. Вона передбачає поглиблення таких технологічних, економічних, організаційних та інших зв'язків між сільськогосподарськими, промисловими підприємствами і розвиток різних агропромислових формувань, які забезпечують більш раціональне і високоефективне використання всього виробничого потенціалу. В умовах ринкової економіки агропромислова інтеграція набуває нових рис, оскільки інтеграційні процеси пов'язані із змінами власності економічних взаємовідносин між сільськогосподарськими підприємствами, в організаційній структурі виробництва та іншими чинниками.

Агропромислова інтеграція – процес органічного злиття промислового і сільськогосподарського виробництва, що забезпечує підвищення економічної ефективності агропромислового виробництва.

Інтеграційні формування – це єдині виробничо-господарські комплекси, в яких вся господарська і комерційна діяльність здійснюється на основі вертикальної і горизонтальної кооперації, спеціалізації і концентрації виробництва і переробки сільськогосподарської продукції. Як наслідок суспільного і територіального поділу праці відбувається як на загальному народногосподарському рівні, так і на рівні окремих територій, підприємств і господарств. Результатом інтеграції різних галузей на загальнодержавному рівні є агропромисловий комплекс України, на регіональному – зональні і внутрішньозональні територіально-виробничі комплекси, на міжгалузевому – спеціалізовані агропромислові комплекси: зерно-промисловий, бурякоцукровий, олійно-жировий, плодоовочево-консервний, виноградарсько-виноробний, тваринницько-промисловий та інші, на місцевому рівні – це агропромислові об'єднання, агрофірми, агрокомбінати та інші інтеграційні формування. В останніх, як правило, інтегратором виступає промислове підприємство.

Висновки. Упродовж останнього часу, хоч і повільно, але вже почалися процеси спеціалізації сільськогосподарського виробництва. Вони відбувалися насамперед на рівні окремих господарств і підприємств, відбувається перехід окремих господарств і підприємств на індустріальну, високоінтенсивну і спеціалізовану основу. В цих умовах виникає необхідність розвитку кооперації.

Література:

1. Національна програма розвитку агропромислового виробництва і соціального відродження села на 1999-2010 рр. - К., 1999.
2. Програма діяльності Кабінету Міністрів України "Реформи заради добробуту". – К., 2000.
4. Агропромисловий комплекс України / За ред. П. Т.Саблука, К.: УААН, -2008.
5. Гладій М. В. Використання виробничо-ресурсного потенціалу аграрного сектора економіки України (питання теорії, методології і практики): Монографія. – Львів, 2008р.
6. Економіка підприємств АПК / За ред. С. Л. Дусановського, В. М. Олійника, Т. Г. Дудара. – Тернопіль: Збруч, 1997.